

Araştırma Makalesi / Research Article

**CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE CUMHURBAŞKANI
YARDIMCISI SAYISI SORUNU: BİR MODEL ÖNERİSİ***

Fatih KIRIŞIK^{1}
Kübra ÖZTÜRK²**

Öz

Çalışmada Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin uygulama süreci analiz edilmiş ve uygulamada karşılaşılan en önemli sorunlar incelenmiştir. Bu sorunların Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi içerisinde çözümlenebileceği tespit edilmiştir. Sistem içerisinde yaşanan sorunların aynı ya da benzer alanlarda faaliyet gösteren kurumlar arası koordinasyon eksikliğinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu koordinasyon eksikliğini gidermek açısından Cumhurbaşkanı ile kurumlar arasında ilişkiyi güçlendirecek ve kurumlar arasında etkili bir koordinasyon ve bütünlük yönetim gerçekleştirecek Cumhurbaşkanlığı Yardımcılıklarının oluşturulması önerisi sunulmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi uygulanmış, literatür taraması yapılarak var olan soruna çözüm önerisi oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı.

JEL Kodları: H83, D73.

**THE PROBLEM OF THE NUMBER OF VICE PRESIDENT IN THE PRESIDENTIAL
GOVERNMENT SYSTEM: A MODEL PROPOSAL**

Abstract

In the study, the implementation process of the Presidential government system was analyzed and the most important problems encountered in practice were examined. It has been determined that these problems can be resolved within the Presidential government system. It has been determined that the problems experienced within the system are caused by the lack of coordination between institutions operating in the same or similar fields. In order to eliminate this lack of coordination, it is proposed to establish Vice-Presidential Offices that will strengthen the relationship between the President and the institutions and realize an effective coordination and integrated administration between the institutions. In the study, qualitative research method was applied, a literature review was made and a solution proposal was created for the existing problem.

Keywords: Presidential government system, President, Vice President.

JEL Codes: H83, D73.

* 23-24 Eylül 2021 tarihlerinde Özbekistan’da düzenlenen Türk Dünyasında Kamu Yönetimi temalı Uluslararası Kamu Yönetimi Forumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Bildiri geliştirilerek makale haline getirilmiştir.

¹ Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü,
ORCID: 0000-0002-9663-7502.

** **Sorumlu yazar** (Corresponding Author): fatih.kirisik@dpu.edu.tr

² Doktora Öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı,
ORCID: 0000-0001-7554-0202,

Başvuru Tarihi (Received): 01.11.2021 **Kabul Tarihi** (Accepted): 20.01.2022

Giriş

Yasama ve yürütme organlarının birbirleriyle olan ilişkisi zemininde sınıflandırılan hükümet sistemlerinin uygulamada başarılı veya başarısız olmasının yürütmeye mal edilmesi ve sorumluluğun yürütmeye bulunması nedeniyle yürütmeye hususi bir önem verilmesini gerektirmiştir (Güler, 2018: 313). Türkiye’de uygulanan parlamenter sistemde de yürütmeye özel bir önem verilmiş özellikle 1982 Anayasası sonrasında yürütme oldukça güçlendirilmiştir.

Türkiye’de uzun yıllar uygulanan parlamenter sistem deneyiminden sonra 16 Nisan 2017 referandumuyla Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yürütmenin yapısı ve işleyişinde önemli değişiklikler yapılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile parlamenter sistemdeki yürütme organındaki çift başlılık kaldırılarak yürütme yetkisi yalnızca Cumhurbaşkanına verilmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanına, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarma yetkisi verilmiştir. Cumhurbaşkanı söz konusu kararnamelerle yürütmenin yapısı ve işleyişini düzenleyebilmekte ve gereken değişiklikleri yapabilmektedir. Cumhurbaşkanlığı teşkilatı da Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle düzenlenmiştir.

Cumhurbaşkanlığı teşkilatında Cumhurbaşkanına bağlı kurum ve kuruluşlar, Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı politika kurulları ve ofisler, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı ve Bakanlıklar düzenlenmiş bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanına bağlı yeni birimlerde oluşturulmuştur (Akman, 2019: 51).

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yeni bir makam olarak Cumhurbaşkanı Yardımcılığı getirilmiştir. Cumhurbaşkanı Yardımcılarının siyasi bir kimliği olmayıp bürokrat kimliği bulunmaktadır (Akman, 2019: 51).

Cumhurbaşkanı Yardımcılarının sorumluluğu Cumhurbaşkanına karşı olup Cumhurbaşkanına görev ve yetkilerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmaktadır. Cumhurbaşkanına Cumhurbaşkanı Yardımcılarının sayısı hususunda bir kısıtlama getirilmemiştir. Cumhurbaşkanı seçildikten sonra istediği sayıda Cumhurbaşkanı Yardımcısı atayabilmektedir. Ancak 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine fiilen geçildiğinden beri sadece bir Cumhurbaşkanı Yardımcısı atanmıştır. Başka atama yapılmamıştır. Bir tane Cumhurbaşkanı Yardımcısının bulunması Cumhurbaşkanının yetki ve görevleri analiz edildiğinde yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Çalışmada Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanı Yardımcısı sayısının yeterli olup olmadığı analiz edilecektir.

1.Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yürütmenin Yapısı ve İşleyişi

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde başkanlık sisteminde olduğu gibi kuvvetlerin sert ayrımı getirilmiş yasama ve yürütme organları birbirinden ayrılmıştır. Parlamenter sistemde yürütme organı yasama organından çıkmaktaydı. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde ise yasama organının yürütme organının oluşumunda bir rolü bulunmamaktadır (Ardıçoğlu, 2017: 28).

Parlamenter sistemde yürütme organı Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulundan oluşmaktaydı. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde parlamenter sistemdeki Başbakan ve Bakanlar Kurulu kaldırılmıştır. Böylece parlamenter sistemdeki yürütme organındaki çift başlılık kaldırılarak yürütme yetkisi yalnızca Cumhurbaşkanına verilmiştir (Kaan, 2019: 20).

Parlamenter sistemdeki Başbakan ve yardımcılarının yerini ise Cumhurbaşkanı ve yardımcıları almıştır. Parlamenter sistemde bir kişi hem yasamada hem yürütmeye görev alabilmekteydi. Aynı kişi hem milletvekili sıfatıyla yasamada yer alabilirken hem de bakan sıfatıyla yürütmeye de yer alabilmekteydi (Nacak, 2020: 141). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde ise Cumhurbaşkanı Yardımcısı ya da Bakanlar aynı zamanda milletvekili olamamaktadır. TBMM

üyelerinin Cumhurbaşkanı Yardımcısı ya da Bakan olarak atanması halinde milletvekillikleri sona ermektedir (Kaan, 2019: 23).

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde bakanlar artık Cumhurbaşkanı tarafından atanıp görevden alınmaktadır. Cumhurbaşkanı çalışmasını, stratejisini beğenmediği anlaşılmadığı bakanları istediği zaman görevden alabilmektedir (Kartal ve Demirhan, 2017: 579).

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde bakanlar başkanlık sisteminde olduğu gibi başkanın yardımcıları konumundadırlar. Yürütmeye ilişkin işlemler Cumhurbaşkanı adına Bakanlar tarafından yerine getirilmektedir. Parlamenter sistemde hem siyasi hem idari kimliği olan Bakanlar Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yalnızca idari kimliğiyle yönetsel alanda yer almaktadır (Nacak, 2020: 147-148).

Kamu kaynaklarının ekonomik, verimli ve etkili kullanımı hedefiyle Bakanlar, Bakanlık hizmetlerini Cumhurbaşkanı karar ve talimatlarına ve Cumhurbaşkanının genel siyasetine uygun olarak yürütmekte Cumhurbaşkanına karşı sorumludur (1 Sayılı CB Kararnamesi, Md. 503). Görüldüğü gibi Bakanlar yürütme yetkisini kullanan Cumhurbaşkanına yardımcı olmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanlığı teşkilatı hususunda da önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu teşkilatta politik ve idari özellikte farklı işleri yapan çok sayıda birim bulunmaktadır (Sobacı, Miş ve Köseoğlu, 2018: 2). 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenen teşkilatta Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşlar, Cumhurbaşkanlığı ofisleri, Cumhurbaşkanı yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı politika kurulları ve bakanlıklar düzenlenmiştir.

Tablo 1: *Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı*

Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı	
Cumhurbaşkanı Yardımcıları	
Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları	Bilim Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu Ekonomi Politikaları Kurulu Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu Hukuk Politikaları Kurulu Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Sosyal Politikalar Kurulu Yerel Yönetim Politikaları Kurulu
Cumhurbaşkanlığı Ofisleri	Dijital Dönüşüm Ofisi Finans Ofisi Yatırım Ofisi İnsan Kaynakları Ofisi
Cumhurbaşkanına Bağlı Kurum ve Kuruluşlar	Devlet Arşivleri Başkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Diyanet İşleri Başkanlığı İletişim Başkanlığı MGK Genel Sekreterliği MİT Başkanlığı Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı Savunma Sanayi Başkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Türkiye Varlık Fonu
Bakanlıklar	Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Milli Savunma Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarım ve Orman Bakanlığı Ticaret Bakanlığı Ulaştırma ve Alt Yapı Bakanlığı

Kaynak: (1 Sayılı CB Kararnamesi)

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği kaldırılarak Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı oluşturulmuştur. Tüm birimlerin hesap, etkinlik ve işlemlerinin denetimini İdari İşler Başkanı yapmaktadır (1 Sayılı CB Kararnamesi, Md.5). İdari İşler Başkanı bütün idareyi kontrol eden ve denetleyen yüksek müfettiş gibidir (Öztürk, 2019: 1284-1285).

Parlamentar sistemdeki Başbakanı bağlı olan kurum ve kuruluşlar ile zaten Cumhurbaşkanı'na bağlı olan kurum, kuruluş vb. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yeni oluşturulanlar da dahil olmak üzere yürütme yetkisini kullanacak olan Cumhurbaşkanına bağlanmıştır (Sobacı, Miş ve Köseoğlu, 2018: 4).

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde bakanlık sayısında azaltılma yoluna gidilerek 21 olan bakanlık sayısı son değişiklikler de dikkate alındığında 17'ye düşürülmüştür. Özellikle ekonomi alanındaki bakanlıkların birleştirilerek ekonomi yönetiminin tek elde toplanması sağlanmaya çalışılmıştır.

Parlamente sistemde kamu politikalarının yapımı ve uygulanması noktasında Bakanlar Kurulu karar verici pozisyonundayken (Öztürk ve Tozak, 2021: 55) Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanı tarafından kamu politikaları belirlenmektedir. Cumhurbaşkanı 5 yıl boyunca eğitim, sağlık, dış politika gibi pek çok alandaki kamu politikalarının belirleyip uygulayabilmekte ve yapılan uygulamaları izleyebilmektedir (Sobacı, Miş ve Köseoğlu, 2018: 1). Böylece Cumhurbaşkanı kamu politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında ana aktör konumunu almıştır (Öztürk ve Tozak, 2021: 55).

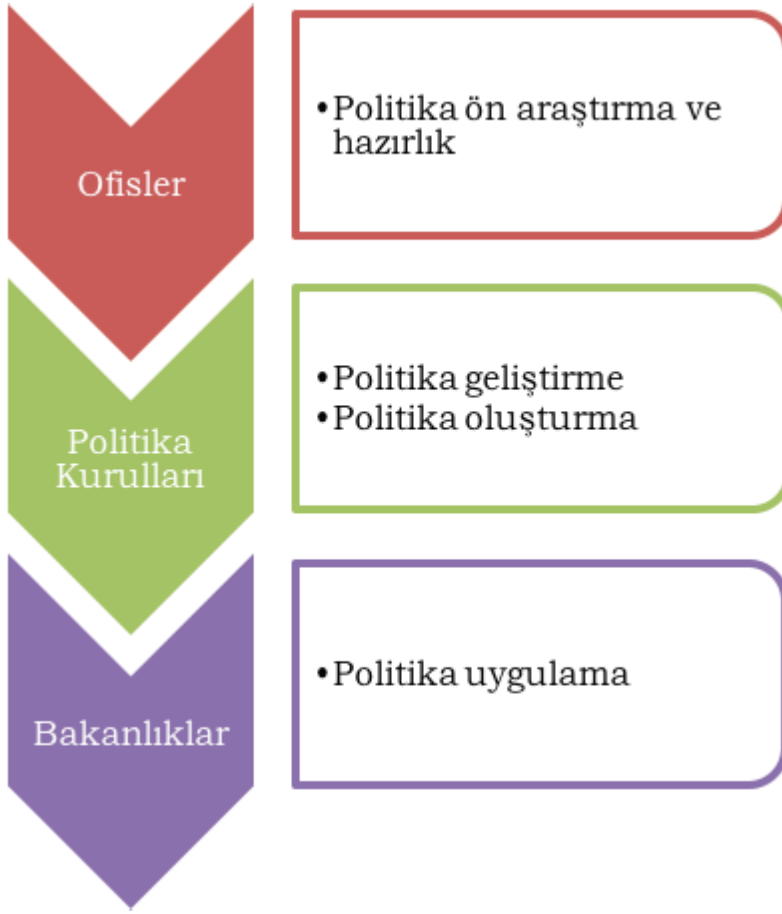
Cumhurbaşkanlığı teşkilatında Cumhurbaşkanı'na kamu politikalarının oluşturulmasında ve uygulanma kapasitesinin geliştirilmesinde yardımcı olacak kurmay birimler olarak politika kurulları ve ofisleri getirilmiştir (Sobacı, Miş ve Köseoğlu, 2018: 2).

Cumhurbaşkanıyla doğrudan çalışan ve bakanlıklarla beraber çalışan politika kurulları bürokrasiyi önleme ve politika oluşum ve gelişim süreçlerine alakalı paydaşların dahil olmasını sağlayan avantajlı yapılardır (Akman, 2019: 664). Politika kurulları çeşitli alanlarda politikaların ve stratejilerin geliştirilmesinde etkili olacaktırlar (Öztürk ve Tozak, 2021: 55).

Ofisler de bürokrasiye takılmadan doğrudan Cumhurbaşkanı'na bağlı olarak çalışarak politika ve projelerin geliştirilmesinde yardımcı olmaktadır (Sobacı, Miş ve Köseoğlu, 2018: 3). Ofisler Cumhurbaşkanı'nca istenen rapor, analiz ve bilgilerin hazırlanmasında rol üstlenerek, aldıkları kararlar ve yaklaşımları sayesinde oluşturulan politikalarda etkili olacaktır (Öztürk ve Tozak, 2021: 55).

Parlamente sistemde bakanlıklar kamu politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında aktif bir rol oynamaktaydı. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde ise bakanlıklar ise kamu politikaları hususunda uygulayıcı ve denetleyici bir rol oynamaktadır (Sobacı, Miş ve Köseoğlu, 2018: 4). Bakanlıklar belirlenen politikaların yürütülmesine odaklanan icrai birimlere dönüştürülmüştür (Köseoğlu, 2017).

Şekil 1: *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Kamu Politikası Aktörleri*

Kaynak: (Akman, 2019: 664).

Görüldüğü gibi Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde, Cumhurbaşkanına belirleyeceği ve uygulayacağı kamu politikaları hususunda ofisler, politika kurulları ve bakanlıklar yardımcı olmaktadır.

2.Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanının Görevleri ve İş Yükü

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanı, devletin başı olup yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir. Cumhurbaşkanı devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Milletinin birliğini temsil eder, anayasanın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanının görevleri ve yetkileri hususunda önemli değişiklikler yapılmıştır. Cumhurbaşkanının parlamenter sistemdeki yürütme yetkisine ilişkin görev ve yetkilerinin yanı sıra yeni görev ve yetkilerde verilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanı, temel kamu politikalarının oluşturulması ve uygulanması, toplum ihtiyaçlarının karşılanması, kamu hizmetlerinin sunulması gibi yürütmeyle ilgili konularda başat aktör haline gelmiştir. Cumhurbaşkanına üst düzey yöneticileri atama, bakanlıklar arasında eş güdümü sağlama, idari teşkilatı kontrol etme gibi çok sayıda görev, yetki ve sorumluluk verilmiştir (Sobacı, Miş ve Köseoğlu, 2018: 2).

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanının yürütme yetkisine ilişkin görev ve yetkilerine bakıldığında;

- ✓ Bakanları ve Cumhurbaşkanı yardımcılarını atamak ve görevlerine son vermek
- ✓ Üst kademe kamu yöneticilerini atamak ve görevlerine son vermek

- ✓ Yabancı Devletlere Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcilerini göndermek ve Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul etmek
- ✓ Milletlerarası antlaşmaları onaylamak ve yayınlamak
- ✓ Milli güvenlik politikalarını belirlemek ve gerekli tedbirleri almak
- ✓ TBMM adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil etmek
- ✓ Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek
- ✓ Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletmek ve kaldırmak
- ✓ Yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarmak
- ✓ Kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkarmaktır.

Görüldüğü gibi Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanı'na yeni görev ve yetkiler verilmiştir. Bu görev ve yetkilerini tek tek inceleyelim.

Cumhurbaşkanı seçildikten sonra istediği sayıda Cumhurbaşkanı Yardımcısı atayabilmektedir. Cumhurbaşkanı bu kişileri milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından atamaktadır. Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde yenisi seçilene kadar Cumhurbaşkanı'na vekalet edip Cumhurbaşkanı'na ait yetkileri kullanmaktadır.

Cumhurbaşkanının Bakanları atama yetkisine bakıldığında ise, Cumhurbaşkanı parlamenter sistemde de Bakanları atama yetkisine sahip bulunmaktaydı. Ancak bu yetkisini Başbakanın teklifi üzerine kullanmaktaydı. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde ise Cumhurbaşkanı Bakanları atama yetkisini tek başına kullanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanı'na üst kademe kamu yöneticilerini atama ve görevden alma yetkisi verilmiştir. Cumhurbaşkanının bu yetkisi 3 sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmiştir. Bu kararnamede I sayılı cetvelde yer alan kadro, pozisyon ve görevler Cumhurbaşkanı kararıyla, II sayılı cetvelde yer alan kadro, pozisyon ve görevlere Cumhurbaşkanı onayıyla atama yapılmaktadır (3 Sayılı CB Kararnamesi, Md. 2).

Cumhurbaşkanı kararıyla atanan I sayılı cetveldekilerin görev süresi Cumhurbaşkanının görev süresiyle sınırlıdır (Öztürk, 2019: 1284). Bu cetvelde Diyanet İşleri Başkanı, MİT Başkanı, MGK Genel Sekreteri, Cumhurbaşkanı'na bağlı kurum ve kurul başkanları, Valiler, Rektörler, Bakan Yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı Ofis Başkanları gibi çok sayıda üst düzey kamu yöneticileri bulunmaktadır.

I sayılı cetvelde Cumhurbaşkanı kararıyla atanan çok sayıda üst kademe kamu yöneticisi bulunmaktadır. Bu cetvelde yer alanların sayısının tam olarak bilinemediği bine yakın olduğu ifade edilmektedir (Öztürk, 2019: 1284).

Tablo 2: I Sayılı Cetvelde Yer Alan Atamalar ve Sayıları

I sayılı cetvelde yer alan kadro, pozisyon, görevler ve sayıları	
Valiler	81
Bakan yardımcıları	60
Cumhurbaşkanlığı Ofis Başkanları	4
Çeşitli kurum, kuruluş, başkanlıkların başkanları	92
Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri	1
TRT Genel Müdürü	1
Çeşitli kurum, kurul, kuruluş, başkanlıkların üyeleri	137
Sayıştay Başsavcısı	1
Büyükelçiler, Daimi Temsilci\Delegeler	268
Rektörler	207
Diyanet İşleri Başkan Yardımcıları	5
MİT Başkan Yardımcıları, MİT Başkanlığı Başkanları	7
MGK Genel Sekreter Yardımcıları	1
Savunma Sanayi Başkan Yardımcıları	5
Cumhurbaşkanlığına Bağlı Kurum ve Kurul Başkan Yardımcıları	11
TCMB Başkan Yardımcıları	4
Gelir İdaresi Başkan Yardımcıları	4
TÜRKAK Genel Sekreteri	1
Helal Akreditasyon Kurumu Genel Sekreteri	1
SGK Başkan Yardımcıları	2
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	3
Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkan Yardımcıları	3
İLBANK Genel Müdürü	1
Basın İlan Kurumu Genel Müdürü	1
Türkiye Varlık Fonu Genel Müdürü	1
TENMAK Başkan Yardımcıları	3
Toplam	905

Tabloda I sayılı cetveldeki genel müdürler ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar gereği kurulan üniversitelerin mütevelli heyeti, yönetim ve denetim kurulu başkan ve üyeleri hariç atama sayıları bulunmaktadır. I sayılı cetvelde genel müdürler olarak belirtilmiş ancak bu genel müdürlerin hangi kurum ya da bakanlık vb. bulunan genel müdürleri kapsadığı belirtilmemiştir. Dolayısıyla da bu hususta toplam kesin sayı belirtmek mümkün olamamaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar gereği kurulan üniversitelerinde kesin bir listesinin ulaşılabılır olmamasından dolayı bunların mütevelli heyeti, yönetim ve denetim kurulu başkan ve üyeleri hususunda kesin bir sayı belirtilememektedir.

Görüldüğü gibi tabloda bunlar haricinde Cumhurbaşkanı tarafından 905 üst kademe kamu yöneticisi atanmaktadır. Bu durumda Cumhurbaşkanının atamalar konusunda ciddi bir iş yükü bulunmaktadır.

II sayılı cetvelde yer alanlar Cumhurbaşkanı onayıyla atanmaktadır. Bu onay öncesinde bir atama teklifinin bulunmasını zorunlu kılmaktadır. Bu atamalarda alakalı bakan ya da yetkili mevkinin teklifte bulunarak söz konusu teklifin üzerine Cumhurbaşkanı tarafından onaylanması gerekir (Söyler, 2020: 69).

Cumhurbaşkanı onayıyla atanan II sayılı cetvelde ise Dışişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu üyeleri, Diplomasi Akademisi Başkanı, Toplu Konut İdaresi Başkan yardımcılığı, Türkiye İstatistik Kurumu başkan yardımcılığı gibi üst düzey kamu yöneticileri bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanına milli güvenlik politikalarını belirleme ve gerekli tedbirleri alma yetkisi de verilmiştir. Böylece Cumhurbaşkanı milli güvenlik politikaları hususunda önemli bir konuma getirilmiştir.

Cumhurbaşkanı yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi de çıkarabilmektedir. Bu kararnameler hususunda bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamamaktadır. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunda farklı hükümler bulunması halinde kanun hükümleri uygulanmakta ve aynı konuda kanun çıkması durumunda söz konusu kararnameler hükümsüz hale gelmektedir (Yeniay ve Yeniay, 2019: 125).

Parlamentar sistemde Başbakan ve Bakanlar Kurulu tarafından yönetmelikler çıkarılmaktaydı. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde bu yetki Cumhurbaşkanı tarafından kullanılmaktadır (Coşkun ve Pank, 2017: 78). Cumhurbaşkanı kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilir.

3.Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanı Yardımcısının Görevleri

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde başkanlık sistemindeki başkan yardımcılara benzer şekilde Cumhurbaşkanı yardımcılığı makamı getirilmiştir. Cumhurbaşkanı seçildikten sonra milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından bir ya da daha fazla Cumhurbaşkanı yardımcısı atayabilmektedir. Cumhurbaşkanı yardımcısının millet tarafından seçimle değil de Cumhurbaşkanı tarafından atama yoluyla göreve getirilmesinin nedeni, parlamenter sistemde yürütmeye çift başlılığa yol açan Cumhurbaşkanı-Başbakan mücadelesinin engellenmesidir (Kutlu ve Kahraman, 2017: 15; Yaman ve Ünal, 2021: 237-238).

Cumhurbaşkanı yardımcılarının özel kalem müdürlükleri de bulunmaktadır. Bunların görevleri Cumhurbaşkanı yardımcılarının her türlü protokol, tören, yurtiçi ve yurt dışı gezi işlerini düzenlemek ve yürütmek, Cumhurbaşkanı yardımcılarının resmi veya özel yazışmalarını yürütmek, Cumhurbaşkanı yardımcılarını tarafından verilen diğer görevleri yapmaktır (1 Sayılı CB Kararnamesi, Md. 19).

Cumhurbaşkanı yardımcılarını Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde yenisi seçilene kadar Cumhurbaşkanına vekalet edip Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanmaktadır. Cumhurbaşkanı yardımcısının bu yetkisi, yeni Cumhurbaşkanı seçilene kadar devletteki devamlılığın gereğidir. Cumhurbaşkanı yardımcısının bu görevi geçicidir (Doğan ve Erdoğan, 2021: 3).

Cumhurbaşkanı yardımcılarını TBMM önünde andiçerler. TBMM üyelerinin Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarak atanması halinde üyelikleri sona ermektedir. Cumhurbaşkanı Yardımcıları hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla TBMM üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilmektedir. Görevleriyle alakalı olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığından yararlanabilmektedir. Sorumlulukları Cumhurbaşkanına karşıdır.

Cumhurbaşkanı Yardımcılarının belli görev ile yetkileri bulunmakta ve Cumhurbaşkanı tarafından verilen görevleri yapmaktadır (1 Sayılı CB Kararnamesi, Md.17). Cumhurbaşkanı Yardımcıları çeşitli kurul ve toplantılara katılmakta Cumhurbaşkanının bulunmadığı zamanlarda bu kurulların başkanlığını yapmaktadır.

Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantılarına da Cumhurbaşkanı Yardımcıları katılmakta ve MGK'nın gündemi düzenlenirken önerileri dikkate alınmaktadır. MGK Cumhurbaşkanının katılmadığı zamanlarda Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında toplanmaktadır.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Yüksek Askeri Şura (YAŞ) toplantılarına da katılmaktadır. Söz konusu şura Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen yardımcısının çağrısıyla yılda en az bir kere

toplanamaktadır. YAŞ'a gerekli gördüğü hallerde Cumhurbaşkanı katılıp başkanlık etmektedir. Cumhurbaşkanı katılmadığı zamanlarda görevlendireceği yardımcısı başkanlık etmektedir (8 Sayılı CB Kararnamesi, Md. 2-4). Görüldüğü gibi Cumhurbaşkanının gerekli görmediği hallerde YAŞ, Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında toplanmaktadır.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Savunma Sanayii İcra Komitesi toplantılarına da katılmaktadır. Savunma Sanayii İcra Komitesi Cumhurbaşkanının katılmadığı zamanlarda Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında toplanmaktadır (7 Sayılı CB Kararnamesi, Md.5).

Cumhurbaşkanı Yardımcıları TBMM komisyonlarındaki toplantılara da katılabilmekte (TBMM İç Tüzüğü, Md. 29) ve komisyonlarda yürütme adına söz alabilmektedir (TBMM İç Tüzüğü, Md. 31).

Bütçe sunuş konuşmasını Cumhurbaşkanı Yardımcısı yürütme adına yapabilmektedir (Mutlu, 2019: 125). Bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerinin görüşüldüğü genel kurul oturumlarına yürütme adına Cumhurbaşkanı Yardımcıları katılıp görüş bildirebilmektedir (TBMM İç Tüzüğü, Md. 62).

Cumhurbaşkanı Yardımcıları, olağanüstü hal yönetimi ile ilgili Anayasanın 119. maddesindeki hallerde TBMM Başkanının daveti üzerine bilgilendirme yapmak üzere genel kurul oturumlarına katılabilmektedir (TBMM İç Tüzüğü, Md. 62).

Üst kademe kamu yöneticilerinin atanmasıyla ilgili Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde Cumhurbaşkanı Yardımcısına verilen görev ve yetkilerde bulunmaktadır. Bu kararnamede I sayılı cetveldekiler Cumhurbaşkanı kararıyla atanmaktadır. I sayılı cetvelde yer alan kadro, pozisyon ve görevlerde boşalma olması halinde rektör haricindekilere Cumhurbaşkanı Yardımcısı ya da Bakan tarafından görevlendirme yapılabilmektedir (3 Sayılı CB Kararnamesi, Md. 2). Ayrıca ilgili Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Bakan ya da atamaya yetkili amirler, I ve II sayılı cetvelde sayılmayan kadro, pozisyon ve görevlere atama yapılabilmektedir (3 Sayılı CB Kararnamesi, Md.2).

Cumhurbaşkanı Yardımcılarının bu görev ve yetkilerinin yanı sıra Cumhurbaşkanına yürütme yetkisine ilişkin işlemlerde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarma yetkisi verildiği için Cumhurbaşkanı bu kararnamelerle de Cumhurbaşkanı Yardımcılarına görev ve yetkiler verebilecektir (Mutlu, 2019: 125).

4.Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayısının Artırılması ve Cumhurbaşkanının İş Yüküne Olumlu Etkileri

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde, Cumhurbaşkanının konumuna benzer bir konum parlamenter sistemde de düzenlenmiştir. Parlamenter sistemde bu konuma sınırlı ölçüde sahip olan makam Başbakandır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemindeki Cumhurbaşkanı kadar etkili olamayan ve yetkilerinin bir kısmını parlamenter sistemdeki Cumhurbaşkanı ve bürokrasi ile paylaşan Başbakana, görevlerinde yardımcı olmak üzere, Başbakan Yardımcıları atanmıştır. Başbakana yardım etmek ve Bakanlar Kurulunda eşgüdüm sağlamak üzere hükümetin oluşumu ve genel siyasetin gerektirdiği sayıda Bakan, Başbakan Yardımcısı olarak görevlendirilmiştir (Lamba, Aktel, Altan ve Kerman, 2014: 180; 3046, Md.4; 4391, Md.1). Başbakan Yardımcılarının sayısı 3-5 arasında değişmiştir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemindeki Cumhurbaşkanı Yardımcılarının konumu ve sayısının analiz edilmesi ve öneriler geliştirilebilmesi açısından parlamenter sistemde bu makama benzer bir makam olan Başbakan Yardımcılığı makamı analize dahil edilmelidir. Bu amaçla tarihsel süreç içerisinde Başbakan Yardımcılığı makamının ortaya çıkışı ve gelişimi incelenecektir.

Başbakan Yardımcılığı makamı ilk olarak Recep Peker Hükümetinde (07.08.1946-10.09.1947) yer almıştır. İlk Başbakan Yardımcısı aynı zamanda Devlet Bakanı olan Mümtaz Ökmen'dir.

Mümtaz Ökmen 19.09.1946-10.09.1947 yılları arasında görev yapmıştır. 1946 yılında gelen Başbakan Yardımcılığı makamı, atanmadığı dönemler olmakla beraber (Neziroğlu ve Yılmaz, 2013: 409-410) Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine kadar bir makam olarak yerleşmiş ve uygulamada yaygın bir kullanıma sahip olmuştur.

Tablo 3: 1961 Anayasası Sonrası Kurulan Hükümetlerde Başbakan Yardımcısı Sayısı

Hükümetler ve Başbakan Yardımcısı Sayısı	
VIII. İnönü Hükümeti	1
IX. İnönü Hükümeti	3
X. İnönü Hükümeti	1
Ürgüplü Hükümeti	1
1. Demirel Hükümeti	Başbakan Yardımcısı atanmadı.
2. Demirel Hükümeti	Başbakan Yardımcısı atanmadı.
3. Demirel Hükümeti	Başbakan Yardımcısı atanmadı.
1.Erim Hükümeti	3
2.Erim Hükümeti	Başbakan Yardımcısı atanmadı.
Melen Hükümeti	Başbakan Yardımcısı atanmadı.
Talu Hükümeti	2
1.Ecevit Hükümeti	1
Irmak Hükümeti	1
4.Demirel Hükümeti	3
2.Ecevit Hükümeti	2
5.Demirel Hükümeti	2
3.Ecevit Hükümeti	3
6.Demirel Hükümeti	Başbakan Yardımcısı atanmadı.
Ulus Hükümeti	2
1.Özal Hükümeti	1
2.Özal Hükümeti	1
Akbulut Hükümeti	1
1.Yılmaz Hükümeti	1
7.Demirel Hükümeti	1
1.Çiller Hükümeti	1
2.Çiller Hükümeti	Başbakan Yardımcısı atanmadı.
3.Çiller Hükümeti	1
2.Yılmaz Hükümeti	1
Erbakan Hükümeti	1
3.Yılmaz Hükümeti	2
4.Ecevit Hükümeti	2
5.Ecevit Hükümeti	3
Gül Hükümeti	3
1.Erdoğan Hükümeti	3
2.Erdoğan Hükümeti	5
3.Erdoğan Hükümeti	4
1. Davutoğlu Hükümeti	4
2.Davutoğlu Hükümeti	4
3.Davutoğlu Hükümeti	5
Yıldırım Hükümeti	5

Kaynak: (Neziroğlu ve Yılmaz: 2013; www.akparti.org.tr, 2021).

Tablo 3'te Türkiye'de 1961 Anayasasıyla beraber tamamen parlamenter sisteme geçilmesi nedeniyle bu anayasadan sonra kurulan hükümetlerdeki Başbakan Yardımcıları sayısı belirtilmiştir. Görüldüğü gibi en fazla 5 Başbakan Yardımcısı atanmıştır.

Parlamenter sistemde Başbakana yardımcı olmak üzere, Başbakan Yardımcılığı makamı oluşturulmuştur. Başbakan görevlerini gereği gibi yerine getirebilmesi açısından Başbakan Yardımcılığı makamı oldukça etkili olmuştur. Başbakanın bir siyasi parti başkanı olması, siyasi faaliyetlerde bulunması ve çok sayıda birbirinden farklı faaliyetler yürütmesinin Başbakanlık

görevlerinde aksamaya ve sorunlara neden olmaması açısından Başbakan Yardımcılığı faydalı bir uygulama olmuştur. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde, Cumhurbaşkanı Yardımcılığı makamı da Başbakan Yardımcılığına benzer bir rol üstlenmektedir.

Parlamentar sistemdeki Başbakana kıyasla Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde Cumhurbaşkanının, çok daha fazla görevi bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının görevleri konusunda ona en çok yardımcı olabilecek makam ise Cumhurbaşkanı Yardımcılarıdır. Ancak Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde 1 tane Cumhurbaşkanı Yardımcısının bulunması yetersiz kaldığı değerlendirilmektedir.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı sayısının artırılması konusunda çalışmalar yapıldığı ifade edilmektedir. Bakanlıkların görev alanlarıyla alakalı koordinasyonu sağlayacak Cumhurbaşkanı Yardımcıları getirileceği belirtilmektedir. Cumhurbaşkanı Yardımcısı sayısının 2 ya da 3 olmasının tasarlandığı ifade edilmektedir (Selvi, 2019).

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde sistemin işleyişinin iyileştirilmesi açısından Cumhurbaşkanı Yardımcısı sayısının artırılması gerektiği değerlendirilmektedir. Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Cumhurbaşkanının verdiği görevleri yaparak Cumhurbaşkanının iş yükünün paylaşılmasında, ortaya çıkabilecek aksama, gecikme ve hatalı karar verme gibi risklerin en aza indirilmesinde etkili olacağı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda ekonomiyle, güvenlikle, bilim ve eğitimle, gıda ve sağlıkla ve siyasi faaliyetlerle ilgili Cumhurbaşkanı Yardımcılığı makamlarının oluşturulması önerilmektedir.

Tablo 4: Önerilen Cumhurbaşkanlığı Yardımcılıkları ve İlgili Oldukları Kurumlar

CUMHURBAŞKANI				
Ekonomiyle İlgili Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı	Güvenlikle İlgili Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı	Bilim ve Eğitimle İlgili Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı	Gıda ve Sağlıkla İlgili Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı	Siyasi Faaliyetlerle İlgili Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı
Ekonomi Politikaları Kurulu	Güvenlik Politikaları Kurulu	Bilim Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu	Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu	Milletvekilleri ile iletişim ve koordinasyon
Hazine ve Maliye Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı	Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu	Tarım ve Orman Bakanlığı	TBMM
Ticaret Bakanlığı	Milli Savunma Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı	Cumhurbaşkanının Partisi
Finans Ofisi	MGK Genel Sekreterliği	Milli Eğitim Bakanlığı		Siyasi Partiler
Yatırım Ofisi	MİT Başkanlığı	Savunma Sanayi Başkanlığı		
Türkiye Varlık Fonu		Dijital Dönüşüm Ofisi		
Strateji ve Bütçe Başkanlığı		İnsan Kaynakları Ofisi		

Yukarıdaki tabloda önerilen sistemde beş Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı makamının oluşturulması ve Cumhurbaşkanı Yardımcılarının ilgili olması gereken alan ve kurumlar belirtilmektedir. Tabloda ekonomi, güvenlik, bilim ve eğitim, gıda ve sağlık ile siyasi faaliyet alanlarında Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı oluşturulması önerilmektedir. Bu beş alan Türkiye açısından son derece önemli ve koordinasyon ihtiyacının en yoğun olduğu alanlardır. Bu alanlarla ilgili bütün kurumların bir Cumhurbaşkanı Yardımcısının ilgisinde toplanması ve kurumlar arası iletişim ve koordinasyonun sağlanması politikaların başarılı bir şekilde oluşturulması ve uygulanması açısından önemli bir avantaj sağlayacağı değerlendirilmektedir. Burada Cumhurbaşkanı Yardımcıları yüksek koordinasyon isteyen önemli alanlarla ilgili olarak tanımlanmıştır. Sorumlu olarak tanımlanmamıştır. Çünkü sorumluluk Cumhurbaşkanına aittir. Cumhurbaşkanı

Yardımcıları, Cumhurbaşkanının sorumluluğunda olan alanlarda koordinasyon sağlayarak Cumhurbaşkanına görevlerinde yardımcı olacaklardır.

5.Sonuç

Türkiye’de 16 Nisan 2017 referandumuyla geçilen Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yürütmenin yapısı ve işleyişinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yasama ve yürütme organları birbirinden sert ayrımla ayrılmıştır. Parlamenter sistemde yaşanan yürütmede çift başlılık kaldırılarak yürütme yetkisi yalnızca Cumhurbaşkanına verilmiştir.

Parlamenter sistemde Bakanlar Kurulunun çıkardığı kanunlarla eşit hukuki güce sahip kanun hükmünde kararname kaldırılarak Cumhurbaşkanına yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarma yetkisi verilmiştir. Cumhurbaşkanlığı teşkilatı da 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı teşkilatı hakkında Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanlığı teşkilatında yeni birimler ve makamlar oluşturulmuştur.

Cumhurbaşkanlığı teşkilatında yeni bir makam olarak Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı makamı oluşturulmuştur. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle getirilen Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Cumhurbaşkanına karşı sorumlu olup, Cumhurbaşkanına görevlerini yerine getirmesinde yardımcı olmaktadır.

Yeni sistemde Cumhurbaşkanına parlamenter sistemdeki görev ve yetkilerinin yanı sıra yeni görev ve yetkilerde verilmiştir. Cumhurbaşkanına yürütme yetkisine ilişkin verilen yeni görev ve yetkilerle de Cumhurbaşkanının iş yükü artmış bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerinden kaynaklı iş yükünün hafifletilmesi gerekmektedir. Cumhurbaşkanına bu hususta en çok yardımcı olacak makam Cumhurbaşkanı Yardımcıları olup sistemde bir tane Cumhurbaşkanı Yardımcısının bulunması yetersiz görülmektedir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi uygulama süresi boyunca takip edilmiş ve ortaya çıkan sorunlar ile sisteme yönelik eleştiriler analiz edilmiştir. Ortaya çıkan tabloda şu ana temalar öne çıkmıştır. İlk olarak ekonomi yönetimi ve ekonomi ile ilgili kurumlar arası koordinasyonda yaşanan sorunlar bu alanda kontrolü zorlaştırmaktadır. İkinci olarak güvenlikle ilgili başarının sürdürülebilirliği açısından, güvenlikle ilgili kurumların daha etkili bir koordinasyon içerisinde yönetilmesi gerekmektedir. Üçüncüsü, bilim ve eğitimle ilgili süreçlerde yaşanan koordinasyon problemi ile bilim ve eğitimin birbiriyle ilişkilendirilmesi açısından eksiklik ve sorunlar yaşanmaktadır. Dördüncüsü, gıda ve sağlık politikalarının birbirleriyle yakın ilişkisine rağmen, bütünlük bir koordinasyon, stratejik yönetim ve planlama yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Dünyada ortaya çıkan küresel ve yerel problemlerin bütünlük bir strateji ile analiz edilmesi ve çözüm odaklı bütünlük yönetim gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Beşincisi ise, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yasama-yürütme arasındaki sert ayrılık, TBMM ile Cumhurbaşkanı ilişkilerini ve TBMM üyesi milletvekillerinin Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Yardımcısı ile Bakanlara ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca Cumhurbaşkanının siyasi partisi ile ilişkilerin yürütülmesi, diğer siyasi partilerle iletişimin ve ilişkilerin yürütülmesi de sistemin sağlıklı bir şekilde işleyişinde önemlidir. Siyasi faaliyetlerin sağlıklı şekilde işleyişi açısından bu konularla ilgili bir Cumhurbaşkanı Yardımcısının da olması önemli bir gereklilik olarak görülmektedir.

Parlamenter sistemde Başbakan görevlerinde yardımcı olmak üzere Başbakan Yardımcıları atanmaktaydı. Başbakan Yardımcılarının sayısı 3-5 arasında değişmekteydi. Başbakan Yardımcıları, milletvekilleri arasından veya milletvekili olmayanlar arasından da atanmaktaydı. Başbakan yardımcılarının siyasi bir role de sahip olması, meclis çalışmalarında hükümete desteğin devamını sağlayan bir katkı sunmaktaydı. Diğer taraftan Başbakan Yardımcıları, Başbakan görevlerinde destek olmaktaydı. Başbakan Yardımcılarının genellikle siyasi bir role

sahip olması, Başbakanın üzerindeki siyasi sorumluluğun paylaşılması açısından fayda sağlamaktaydı. Ancak siyasi rollerin varlığı ve millet tarafından seçilmiş olması, kimi zaman Başbakanla siyasi rekabet sorunu oluşturma potansiyeli de taşımaktaydı.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde, Cumhurbaşkanının artan iş yükü ve sorumluluklarının en iyi şekilde yerine getirilmesi ve uygulamadan kaynaklı sorunların giderilmesi açısından Cumhurbaşkanı Yardımcısı sayısının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda ekonomi, güvenlik, bilim ve eğitim, gıda ve sağlık ile siyasi faaliyetlerle ilgili olmak üzere beş Cumhurbaşkanı Yardımcısı atanması önerilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri başkanlık sisteminde seçilmiş bir tane başkan yardımcısı bulunmaktadır. Başkan yardımcısının milletin oyuna dayanması ve sayısının bir adetle sınırlandırılması, siyasi rekabet ve çift başlılık sorunu oluşturma kapasitesine sahiptir. Türkiye’de yürütmede çift başlılık sorunu, ciddi bir sorun olarak Türk siyasal hayatında etkili olmuştur. Türkiye’de Cumhurbaşkanı Yardımcısının seçimle göreve gelmesi, yürütmede çift başlılık sorununun yeniden ortaya çıkması potansiyelini yüksek oranda barındırmaktadır. Bu nedenle doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından yardımcılarının atanması, sistemin sorunsuz işleyişi açısından faydalı görülmektedir.

Türkiye’de Cumhurbaşkanı Yardımcılarının koordinasyona büyük ihtiyaç duyulan bazı önemli alanlarla sınırlı olarak atanmasının yeni bir hiyerarşik basamağa yol açıp açmayacağı veya sürecin işleyişini zorlaştıracığı ya da koordinasyona katkı sağlaması beklenen gelişmenin koordinasyon sorununa neden olup olmayacağı da bir başka tartışma konusudur. Hali hazırda var olan koordinasyon sorununun çözümü konusunda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olanakları içerisinde en uygun çözüm yolunun Cumhurbaşkanı Yardımcılarının atanması olduğu değerlendirilmektedir. Cumhurbaşkanı Yardımcılarının, Başbakan Yardımcılarında olduğu gibi sürecin işleyişine katkı sağlayan bir rolü olacaktır. Cumhurbaşkanı Yardımcılarının sürecin işleyişinde başarılı olamaması durumunda kolaylıkla görevden alınabilmesi ve yerine yeni bir atama yapılabilmesi veya Cumhurbaşkanı Yardımcısı/Yardımcıları atanmaması olanaklarının bulunması, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin ortaya çıkabilecek farklı sorunlar karşısında kolayca çözüm üretecek yapıda kurgulanması, sistemin üstün özelliklerinden birini ve rasyonel boyutunu oluşturmaktadır.

Yazarlık Katkıları (Authorship Contributions): Fatih Kırışık, Kübra Öztürk.

Kaynakça

- 1 Sayılı CB Teşkilatı Hakkında CB Kararnamesi. (2018, 10 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 30474). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>
- 3 Sayılı Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 10 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 30474). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.3.pdf>
- 3046 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun. (1984, 9 Ekim). *Resmi Gazete* (Sayı: 18540). Erişim Adresi: <https://www.memurlar.net/haber/1181/3046-sayili-bakanliklarin-kurulus-ve-gorev-esaslari-hakkinda-kanun.html>
- 4391 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 3046 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (1999, 25 Haziran). *Resmi Gazete* (Sayı: 23736). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23736.pdf>
62. Hükümet. (2021, 10 Ağustos). Erişim Adresi: <https://www.akparti.org.tr/ak-kadro/hukumetler/62-hukumet/>

63. Hükümet. (2021, 10 Ağustos). Erişim Adresi: <https://www.akparti.org.tr/ak-kadro/hukumetler/62-hukumet/>
64. Hükümet. (2021, 10 Ağustos). Erişim Adresi: <https://www.akparti.org.tr/ak-kadro/hukumetler/62-hukumet/>
65. Hükümet. (2021, 10 Ağustos). Erişim Adresi: <https://www.akparti.org.tr/ak-kadro/hukumetler/62-hukumet/>
- 7 Sayılı Savunma Sanayii Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 30479). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.7.pdf>
- 8 Sayılı Yüksek Askeri Şuranın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018, 15 Temmuz). *Resmi Gazete* (Sayı: 30479). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.8.pdf>
- Akman, Ç. (2019). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde politika kurulları: sosyal politikalar kurulu üzerinden bir değerlendirme, *Route Educational and Social Science Journal*, 6(3), 659-676.
- Akman, E. (2019). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde kamu politikası aktörleri, *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 15(1), 35-54.
- Ardıçoğlu, M. A. (2017). Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, *Ankara Barosu Dergisi*, 3, 21-51.
- Coşkun, B. ve Pank, Ç. (2017). Başkanlık sisteminde başkanla idari yapı arasındaki ilişki ve türkiye için değerlendirmeler, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 66-82.
- Doğan, B. ve Erdoğan, Z. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-27.
- Güler, T. (2018). Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ve kamu yönetimine etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(39), 299-322.
- Kaan, O. (2019). 2017 anayasa değişikliğinde yeni hükümet sistemi, *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 14-28.
- Kartal, N. ve Demirhan, Y. (2017). Türkiye’de cumhurbaşkanlığı hükümeti sistemi ve yeni sistemin kamu yönetimine yansımaları. Y. Demirhan (Ed.), *Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu* içinde (ss.573-589). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Köseoğlu, Ö. (2017). Kamu politikalarında yeni aktörler ve değişen roller. *Kriter Dergisi*, 13, Erişim Adresi: <https://kriterdergi.com/siyaset/kamu-politikalarinda-yeni-aktorler-ve-degis-en-roller>
- Kutlu, Ö. ve Kahraman, S. (2017). Türk cumhurbaşkanlığı sisteminin kamu yönetimi açısından değerlendirilmesi. F. Uslu (Ed.), *Türk Anayasa Hukukunun Güncel Sorunları* içinde (ss.1-26). Sakarya: Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi.
- Lamba, M., Aktel, M., Altan, Y. ve Kerman, U. (2014). Türkiye’de bakanlık tipi örgütlenme: tarihsel ve yasal süreç. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 21(1), 173-189.
- Mutlu, A. E. (2019). Hukuki statüsü ve idari teşkilattaki yeriyle cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde cumhurbaşkanı yardımcıları. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(1), 119-132.

- Nacak, O. (2020). Parlamenter ve cumhurbaşkanlığı hükümet sistemlerinden hareketle bakan ve bakanlıkların karşılaştırmalı analizi, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 18(1), 138-157.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 1*, Ankara: TBMM Basımevi.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 3*, Ankara: TBMM Basımevi.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 4*, Ankara: TBMM Basımevi.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 5*, Ankara: TBMM Basımevi.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 6*, Ankara: TBMM Basımevi.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 7*, Ankara: TBMM Basımevi.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 8*, Ankara: TBMM Basımevi.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 9*, Ankara: TBMM Basımevi.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T. (2013). *Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri cilt 10*, Ankara: TBMM Basımevi.
- Öztürk, N. K. (2019). Cumhurbaşkanlığı sisteminde üst düzey memurların atanması, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(4), 1279-1297.
- Öztürk, N. K. ve Tozak, E. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde cumhurbaşkanının konumu ve kamu politika yapım sürecine etkisi, *Turkuaz Uluslararası Sosyo-Ekonomik Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 3(4), 52-77.
- Selvi, A. (2019, Eylül 10). Bakan sayısı artıyor mu?, yeni partilerde ne oluyor?. *Hürriyet*. Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/abdulkadir-selvi/bakan-sayisi-artiyor-mu-yeni-partilerde-ne-oluyor-41326232>
- Sobacı, Z., Miş, N. ve Köseoğlu, Ö. (2018). Türkiye'nin yeni yönetim modeli ve cumhurbaşkanlığı teşkilatı, *Seta Perspektif*, 206, 1-6.
- Söyler, Y. (2020). 3 sayılı cumhurbaşkanlığı kararnamesine göre üst kademe kamu yöneticisi kimdir?, *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1, 59-110.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü. (1973, 13 Nisan). *Resmi Gazete* (Sayı: 14506). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/17.5.584.pdf>
- Yaman, A. ve Ünal, H. (2021). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin yürütme erki bağlamında değerlendirilmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(2), 225-246.
- Yeniay, L. ve Yeniay, G. (2019). Türk hukukunda yürütme organının düzenleme yetkisi ve cumhurbaşkanlığı kararnamesi, *Anayasa Yargısı Dergisi*, 36(1), 105-138.